

Universitat
de les Illes Balears

TREBALL FI DE GRAU

INTERVENCIÓ SOCIOEDUCATIVA EN LA PROSTITUCIÓ FEMENINA: PAPER DE LES EDUCADORES I EDUCADORS SOCIALS

Antònia Maria Ribot Ramon

Grau de d'Educació Social

Facultat de Educació

Any Acadèmic 2022-23

INTERVENCIÓ SOCIOEDUCATIVA EN LA PROSTITUCIÓ FEMENINA: PAPER DE LES EDUCADORES I EDUCADORS SOCIALS

Antònia Maria Ribot Ramon

Treball de Fi de Grau

Facultat de Educació

Universitat de les Illes Balears

Any Acadèmic 2022-23

Paraules clau del treball:

prostitució, dones prostitutes, patriarcat, intervenció socioeducativa, educador/a social.

Nom Tutor/Tutora del Treball Francesca Salvà Mut

Nom Tutor/Tutora (si escau)

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació

Autor		Tutor	
Sí	No	Sí	No
☒	☐	☐	☐

Resum

És objecte d'aquest treball la intervenció socioeducativa que han de dur a terme els educadors/es socials dins la prostitució femenina, com agents d'intervenció. La metodologia emprada per a la seva realització es basa amb el treball empíric, revisió i recerca de documents juntament amb l'estudi de camp amb especialistes del sector de la prostitució.

Definir la paraula prostitució és complex pel que és necessari realitzar una breu síntesi sobre les postures que prenen diferents autors/es i especialistes sobre els elements que intervenen per definir-la.

Els enfocaments socio-jurídics davant la prostitució es poden sintetitzar en tres sistemes: abolicionista, regulacionista i prohibicionista.

A Espanya existeix una al·legalitat en relació a l'activitat on les lleis no identifiquen la prostitució com una problemàtica de desigualtat. És el país més consumidor de la UE i el tercer a nivell internacional, un 39% dels homes espanyols són consumidors. Com a oferta de l'activitat prostitucional, Espanya representa el 10% del turisme global i les Balears són el seu principal destí generant 50 milions d'euros anuals.

La pràctica educativa per contribuir en processos socioeducatius, resolvent problemes i necessitats, com ho és la prostitució forma part de la feina dels educadors/es socials. Entitats especialitzades com agents d'intervenció són claus per a modificar la situació personal i social a través d'estratègies educatives.

L'acompanyament de la víctima durant el procés de reinserció és guiat per l'educador/a social juntament amb la coordinació i la feina en xarxa entre personal socioeducatiu i agents d'intervenció.

Per aconseguir la suspensió i anul·lació de la prostitució és fonamental una disposició legal que empari a totes les víctimes de prostitució, a més d'una intervenció socioeducativa de sensibilització i coeducació. Mentre des de les funcions dels educadors/es socials seguirem guiant i donant alternatives a les dones víctimes del sistema prostitucional amb la finalitat primordial que sempre es sentin acompanyades.

Paraules claus: prostitució, dones prostituïdes, patriarcat, intervenció socioeducativa, educador/a social.

Abstract

The object of this work is the socio-educational intervention that social educators must carry out in female prostitution, as intervention agents. The methodology used for its realization is based on empirical work, document review and research together with the field study with specialists in the prostitution sector.

Defining the word prostitution is complex, so it is necessary to make a brief synthesis of the stances taken by different authors and specialists on the elements involved in defining it.

The socio-legal approaches to prostitution can be summarized in three systems: abolitionist, regulatory and prohibitionist.

In Spain there is non-legality in relation to the prostitutorial activity where the laws do not identify prostitution as a problem of inequality. Spain is the most consumer country in the EU and third internationally, 39% of Spanish men are consumers. As a supply of prostitution activity, Spain represents 10% of global tourism and the Balearic Islands are its main destination, generating 50 million euros annually.

Educational practice to contribute to socio-educational processes, solving problems and needs, such as prostitution is part of the work of social educators. Specialized entities such as intervention agents are key to changing the personal and social situation through educational strategies.

The accompaniment of the victim during the reintegration process is guided by the social educator together with the coordination and networking between socio-educational staff and intervention agents.

In order to achieve the suspension and annulment of prostitution, a legal provision that protects all victims of prostitution is essential, in addition to a socio-educational intervention to raise awareness and co-education. While from the functions of social educators we will continue to guide and give alternatives to women victims of the prostitution system with the primary purpose that they always feel accompanied.

TAULA DE CONTINGUT

Introducció	4
Justificació	5
Objecte d'estudi	7
Objectius	7
Metodologia	7
Marc Teòric.....	10
Definicions.....	10
Posicionaments	12
Abolicionista:.....	12
Regulacionista:.....	13
Prohibicionista:	14
Dades a ressaltar	18
Intervenció socioeducativa en contextos de prostitució.....	21
Resultats.....	24
Agents d'intervenció	24
Funcions del educador/a social	26
Conclusions.....	31
Referències.....	33

INTRODUCCIÓ

El present Treball de Fi de Grau neix de l'interès per conèixer la realitat social de les dones en situació de prostitució, i la intervenció socioeducativa en aquest àmbit.

Així és posa de manifest un tema molt polèmic actualment; la prostitució femenina. Des de diferents perspectives i problemàtiques, la prostitució comença a ser un assumpte imperant en tots els debats actuals. Diferents postures al voltant d'aquesta, donen peu a rigoroses controvèrsies sobre com abordar-la; l'abolicionisme, el prohibicionisme i el regulacionisme.

Abans de plantejar la temàtica en si, cal propugnar una idea que és de summa importància. La realitat social ens mostra que la majoria de dones que exerceixen la prostitució ho fan en contra de la seva voluntat. I si ho analitzem, des d'una visió més profunda, acabem per afirmar que la prostitució en si es tracta d'un fenomen feminitzat, pel fet que la presència de dones i/o nines que són prostituïdes és molt més gran que la dels homes (fruit del sistema patriarcal en el qual vivim). D'aquesta manera, la prostitució es pot identificar com una institució que genera i potencia les desigualtats de poder que hi ha entre homes i dones, que respon i reproduïx el patriarcat.

Aquest fet ens deixa veure que avui en dia la prostitució mou uns dels negocis més il·lícits arreu del món.

Més concretament, referent a les Illes Balears, aquesta és una terra receptora de turisme sexual. Això es mostra clarament a les dades que s'exposen al Pla Autonòmic per a la lluita contra el tràfic de dones i nines amb fins d'explotació sexual i l'abordatge de la prostitució a les Illes Balears (2019-2022), ja que la dita pràctica, mou més de cinquanta milions d'euros a l'any, havent-hi així centenars de pisos on dones (generalment soles i desemparades), exerceixen la prostitució i s'exposen a la violència sense una xarxa de protecció. Una comunitat on aproximadament 100.000 homes paguen cada any per prostituir dones.

El vertader problema quant a aquesta problemàtica, recau en la instrumentalització i mercantilització dels cossos i la vida de les dones. Això provoca conseqüències tal com la deshumanització, cosificació i desconexió emocional, de les nines i dones que estan sotmeses a aquesta pràctica; reforçant així la idea de la "dona com a objecte".

Bé és cert que des de la perspectiva social, parlar de prostitució és complex i alhora heterogeni, ja sigui pels diferents escenaris on es reproduïx, com per les persones que exerceixen, o bé pels diferents perfils de consumidors.

Aquest fet dóna origen a una retroalimentació dels múltiples factors que hi tenen incidència, creant així una situació de vulnerabilitat i greus problemes socials.

Arran d'aquesta multidimensionalitat és precís que aquesta problemàtica sigui objecte d'estudi i estigui en el punt de mira pel fet de ser un àmbit oblidat que condiciona el benestar social de la persona.

L'abordatge del sistema prostitucional és molt gran d'abast, ja que són molts els factors que s'han de tenir presents en el moment d'investigar i analitzar aquesta pràctica. El fet d'estar immers dins una societat que repeteix i difon el discurs proxeneta agreuja més la situació.

Però no només això, sinó que a més a més, el fenomen de la prostitució és tractat i vist com a tabú, des de diferents àmbits. Aquest fet dificulta encara més tenir una informació exhaustiva sobre aquesta preocupació, ja que sovint s'invisibilitza la gravetat del problema, tapant així tot el que condueix l'acció de prostituir a dones.

Al ser un tema que es troba deseparat, neix la necessitat de conèixer a fons la veritat sobre la prostitució, així com, analitzar des de la línia de la intervenció socioeducativa, les possibles accions que es poden desenvolupar i posar de manifest des de la figura de l'educador/a social. Investigant així les diferents entitats i el suport que reben les dones víctimes de prostitució.

És per això que el present treball està relacionat amb la investigació sobre la realitat social de la prostitució a les Illes Balears, realitzant un estudi de camp sobre les diverses participacions que es poden fer des de l'àmbit de l'educació social, coneixent així les distintes entitats que donen suport a aquest col·lectiu.

Justificació

Els fenòmens socials que engloben la prostitució sempre han estat i estan a laombra de la consciència social i política d'Espanya. Així és com s'abandona en l'ambigüitat jurídica legal, ja que no aborda, ni erradica eficaçment el problema.

L'Estat espanyol, que juga amb un posicionament fragmentat davant la situació, i amb un marc legislatiu característic per la seva "al·legalitat", els grups de dones i nines que es troben en situació de prostitució, generalment són estigmatitzades i invisibilitzades.

L'activitat prostitucional és un tema tabú socialment, que gran part de la societat no coneix, pel fet que predominen els prejudicis i mites sobre aquest col·lectiu.

Jo mateixa, en algunes ocasions i de manera inconscient jutjava la situació de prostitució, perquè estava capficada dins aquest grup de població que desconeix la realitat que hi ha darrera.

L'interès per plantejar aquest desconeixement, junt amb l'atenció pel sector de dones, des de l'Educació Social, em va moure a realitzar el Treball Final de Grau, sobre la prostitució femenina, i més concretament, les entitats que atenen a les dones en situació de prostitució, per tal de conèixer des de la meua posició com a futura educadora social, que puc fer. El vertader interès sobre el tema en sí, ve per desaprendre tot allò, que per falta de visibilització i informació, em feia pensar que la prostitució era “sexe per diners”.

OBJECTE D'ESTUDI

Acotant el focus d'interès del present treball, l'objecte d'estudi en si, es centra a analitzar la intervenció socioeducativa que han de dur a terme els educadors/es socials dins la prostitució femenina, com agents d'intervenció. A més, investigar la realitat social sobre la prostitució a Espanya i a les Illes Balears i conèixer les entitats que hi ha a les Illes Balears per a les dones víctimes de prostitució.

Així mateix, s'exposa un seguit de definicions amb un recorregut històric, per tal de veure la transcendència d'aquesta, a més d'entrar dins les distintes postures que sorgeixen arran del fenomen, la regulacionista, l'abolicionista i la prohibicionista, la qual cosa, ens deixarà veure el discurs proxeneta liderat amb el "mite de la lliure elecció".

Per altra banda, s'examinaran les dades que ens deixa la prostitució a Espanya i a les Illes, així com una visualització de la postura que agafa l'Estat espanyol envers aquesta problemàtica.

Un cop analitzada la situació, es farà una anàlisi de camp, per conèixer les diferents institucions o bé entitats que hi ha dins les Illes Balears, amb la finalitat primordial de donar suport a les dones víctimes de la prostitució. A més, des de la línia de la intervenció socioeducativa, conèixer les actuacions que desenvolupa un educador /a social.

Finalment, amb tot això, es redactarà un conjunt de resultats i conclusions, sobre la realitat que tenim present avui en dia en la nostra societat, referent al sistema prostitucional, així com tot el que hi ha darrere d'aquesta pràctica.

Objectius

Objectiu general:

- Analitzar la intervenció socioeducativa en prostitució i el paper de les educadores i educadors socials.

Objectius específics:

- Indagar la realitat social sobre la prostitució femenina a Espanya i a les Illes Balears.
- Conèixer les entitas que hi ha a les Illes Balears a l'abast de les dones prostituïdes.

METODOLOGIA

El mètode utilitzat per a la realització del present treball empíric es regeix per dues parts; primerament una revisió, i posteriorment un estudi de camp.

Per començar aquesta recerca d'informació sobre l'activitat prostitucional, vaig tenir l'oportunitat de poder parlar amb na Sandra Sedano, que està molt vinculada amb el tema de la prostitució des de l'Ajuntament de Calvià. Així doncs, va ser ella la que me va obrir camí amb un grapat de lectures molt relacionades amb la problemàtica i em va situar dins la panoràmica actual. A més a més, em va proporcionar el Pla Autonòmic per a la lluita contra el tràfic de dones i nines amb fins d'explotació sexual i abordatge de la prostitució a les Illes Balears (2019-2022), que ha estat un recurs molt útil per poder realitzar el present treball, per la informació detallada, juntament amb les dades que aporta i sobretot per concretar i citar tots els agents d'intervenció que podem trobar a les Illes Balears dins el context prostitucional.

D'aquesta manera, la primera part s'ha basat en la recerca bibliogràfica de documents que estan relacionats amb la prostitució, fent referència així a les diferents definicions i exposant llavors els debats sobre el posicionament de com abordar la dita pràctica, mostrant el discurs proxeneta.

Una projecció de dades, deixant veure, el sistema patriarcal en el qual vivim, juntament amb l'exposició sobre el pla de lleis que regeixen la normativa a la comunitat.

A més a més, un apartat de recerca de documents que posen el focus en la intervenció socioeducativa des del paper de l'educador/a social amb dones víctimes de prostitució

Així doncs, s'ha dut a terme una lectura, comprensió i anàlisi del material seleccionat, per tal de posteriorment elaborar el marc teòric, que suposa la base de l'estudi.

Per altra banda, s'ha realitzat un estudi de camp de les institucions o bé serveis que podem trobar a les Illes Balears, que donin resposta, o ajudin a les dones que han passat o estan dins el sistema prostitucional. Més concretament, des de la funció d'un o una educador/a social, quines són les intervencions socioeducatives que ha de desenvolupar dins aquest àmbit. Aquesta segona part, implica dur a terme un estudi més profund i precís de la realitat.

Gràcies a l'apropament de Sandra Sedano, vaig conèixer tres institucions que donen suport a les dones en situació de prostitució (Casal Petit, Creu Roja i Metges del Món). Arrel d'aquesta informació, vaig fer una recerca per les diferents pàgines webs de les tres institucions, la qual cosa, em va proporcionar una informació més detallada i precisa. Això, em va dur a descobrir altres recursos i serveis que també estan a l'abast d'aquestes dones.

Altrament, vaig posar-me amb contacte amb una de les educadores de Casal Petit per correu electrònic, i vaig poder tenir una xerrada amb ella, presencialment. Aquesta em va fer conèixer totes les funcions que ella com educadora social de Casal Petit (i ex-educadora de Metges del

Món i voluntària a Creu Roja), realitzava per tal de dur a terme la seva intervenció socioeducativa amb dones prostitutes.

Així s'entén un tipus de metodologia com un procés d'interpretació i al mateix temps indagació d'una realitat en concret.

MARC TEÒRIC

El marc teòric és la base sobre la qual es sustenta el treball, ja que dins aquest apartat es desenvolupa una revisió i anàlisi de diferents documenta, amb l'objectiu final de treure els resultats pertinent.

Per aquest fet, primerament s'ha fet una recerca de diverses definicions per especificar els conceptes que van apareixent. Seguidament sexposen les diferents postures que existeixen al marge de l'activitat prostitucional.

Seguint amb el fil del treball, es ressalten un conjunt de dades sobre la prostitució espanyola i a les Illes Balears.

Finalment conclou amb la intervenció socioeducativa en contextos de prostitució, per tal danalitzar les funcions i/o tasques dels educadors i educadores socials.

Definicions

El terme “sistema prostitucional” fa referència al fenomen de la prostitució en un sentit més ampli, i no exclusivament a les dones que es troben en aquesta situació. Amb aquest concepte es tenen presents tots els components estructural com per exemple; la desigualtat de gènere, la sexualitat patriarcal, la feminització de la pobresa i les relacions de desigualtat i explotació entre països. (Estudi sobre la prostitució, la tracta i l'explotació sexual a les Illes Balears, 2020)

L'activitat prostitucional és un fenomen que es manifesta d'ençà que existeixen registres històrics, i que s'ha prolongat fins al dia d'avui, sent impossible negar la seva subsistència en l'actualitat.

Abans de començar a analitzar la prostitució femenina, és necessari definir-la amb precisió, fent una breu síntesi per totes les justificacions socials que han anat apareixent i que són aplicades als diferents contextos socials.

La Real Academia Española (s.d.) com a segona entrada al diccionari, defineix la prostitució, com l'activitat de qui manté relacions sexuals amb altres persones a canvi de diners.

Però si analitzem el fenomen més profundament, podem afirmar que la prostitució no està definida de la mateixa manera per a tothom.

Amelia Tiganus, (des de l'experiència) en el seu llibre, “La revuelta de las putas”, exposa que pagar per la força de treball és utilitzar un servei. Així mateix, pagar per posar a una dona i/o

nina al servei del desig sexual masculí és esclavitzar, i l'esclavitud no és treball. (Tiganus, 2021). Amb aquesta definició, es pot preveure el caràcter mercantil de la prostitució en si.

D'aquesta manera, determina la prostitució com una forma de violència sexual. Exposant que “ser penetrada de manera continuada y repetitiva es una tortura”. Interpreta la idea de ser dona i el fet d’haver de tenir sexe sense voler tenir-ne, fora del sistema prostitucional, es considera una violació. Emperò dins la prostitució, dita violència sexual, queda aprovada i a més, és justificada per haver-hi un intercanvi de diners. (Tiganus, 2021)

Igualment, Kajsa Ekis, en “El ser y la mercancía” formula que “la prostitución es sexo entre dos persona, una que quiere y otra que no”. Manifestant que si llevem d’enmig els diners com a principal blanquejador de la violència sexual comercial (tan reconeguda socialment), només queda el resultat d’una violació. (Ekis, 2015)

El tema en qüestió és complex i sensible, pel fet d’estar en un context, en el qual es generen les relacions jeràrquiques i transversal de poder, especialment marcades pel gènere, ja que tal i com s’ha esmentat anteriorment, són els homes majoritàriament, el que fan ús de la prostitució.

Així doncs, aquest fenomen forma part de tot l’entramat social, com una societat que obeeix les funcions essencialment necessàries per a la imitació i reproducció de les estructures patriarcals. Davant això, els canvis que s’han generat, fins al punt de transformar-se en una poderosa indústria del sexe, estan estretament lligades al capitalisme global. En definitiva, que els cossos de les dones, són el cor d’aquest negoci, tant de les antigues formes com de les noves. (Cobo, 2017)

Més clarament, les dones prostituïdes són el producte i per això, com a tals, han d’aconseguir la màxima rendibilitat. Amelia, declara que la sexualitat ens travessa, ja que no té el mateix significat fer, vendre o servir un producte, que ser el mer producte. “Lo sé porque fui puta y fui camarera. Y no hay términos de comparación”. (Tiganus, 2021)

Així mateix, és com Cobo (2017), reafirma que els bordells són la imatge d’una figura retòrica per traduir a la perfecció les relacions de poder damunt les quals s’estructura el domini patriarcal. Més concretament, per enfocar com a causa directe del patriarcat la prostitució (és a dir, convertir les dones en éssers sexuals).

Dins la mateixa línia, Ekis (2015), assegura que la prostitució és el producte de la intersecció del capitalisme (on els rics compren als pobres) i del patriarcat (on els homes compren a les dones, i així, les dones complauen als homes).

Pel que fa al proxeneta és la persona que condueix als altres a la prostitució i amb això es beneficia dels guanys econòmics que genera. La figura, ha evolucionat amb el pas dels anys, ja que ha passat de viure a costa d'un nombre estable de dones (al qual proporciona una suposada protecció cobrant-los), a estar al servei de les xarxes mafioses. És a dir, actualment, s'encarreguen del reclutament, sotmetiment i domini de les dones mitjançant la violència i la intimidació. Els proxenetes també són coneguts com a “lover boys”.(Estudi sobre la prostitució, la tracta i l'exploració sexual a les Illes Balears, 2020).

Per altra banda, els prostituïdors són els homes que paguen per a accedir als cossos de dones que estan en situació de prostitució. Malgrat això, és habitual que, en parlar del fenomen de la prostitució, els prostituïdors (o “puters”) siguin invisibilitzats. (Estudi sobre la prostitució, la tracta i l'exploració sexual a les Illes Balears, 2020)

Posicionaments

Si bé és cert que tothom té un criteri referent al tema de la prostitució. Però sovint, d'una forma o d'una altra, gran part de la societat parla des del desconeixement, i sovint tendeix a repetir allò que el sistema patriarcal i el capitalisme neoliberal els ha posat en el camí.

Els principals enfocaments socio-jurídics davant la prostitució es poden sintetitzar en tres sistemes:

1. Abolicionista
2. Regulacionista
3. Prohibicionista

Tot i aquestes tres postures, el debat més fort, recau entre la reglamentació o l'abolició, en altres paraules; una proposta de si la prostitució ha de ser considerada o no un treball.

Abolicionista:

Pedernera i Torrado (2015), expliquen aquest enfocament qüestionant les pràctiques de dominació sexual masculines i col·locant l'accent en la responsabilitat dels homes com a proveïdors i compradors de prostitució.

L'Estudi sobre la prostitució, la tracta i exploració sexual a les Illes Balears» (2020) defineix l'abolicionisme com un posicionament polític que distingeix el fenomen de la prostitució contextualitzant-lo en l'estructura social patriarcal. Les dades parlen per elles soles, ja que que el 99,7% de persones que consumeixen prostitució són homes i el 90% de persones en situació

de prostitució són dones; a més, a l'estat espanyol, el 39% dels homes consumeix o ha consumit prostitució.

A més, l'activitat estableix una vertadera forma contemporània d'esclavitud, ja que oprimeix a les dones. Així doncs, és una postura de lluita contra la reglamentació de la dita praxi. És a dir; pretén acabar amb la reglamentació dels bordells i les circumstàncies que afavoreixen l'exercici de l'activitat, evitant així el comerç sexual de les persones, tancant els espais on es practiqui. (Pedrera i Torrado, 2015)

L'abolició, emfatitza en el desenvolupament d'un ordenament jurídic que despenalitzi l'exercici de la prostitució. Amb la principal finalitat, que la persona prostituïda, sigui considerada únicament com una víctima de la pròpia activitat, amb la intenció que les lleis tan sols tipifiquin la conducta dels qui es beneficien de la prostitució aliena, (proxenetes, intermediaris i usuaris), sense que en l'avaluació dels fets, es contempli l'existència o no del consentiment per part de la víctima. (Pedrera i Torrado, 2015)

Des de l'abolicionisme es considera que la prostitució és una institució que respon a pilars fonamentals del patriarcat i que els reproduceix, com, per exemple, la idea que els desitjos sexuals dels homes són "necessitats" i que, per tant, els homes tenen "dret" a satisfer-los accedint als cossos de les dones, independentment que elles no ho desitgin. La prostitució garanteix en l'actualitat que els homes puguin continuar gaudint de l'il·legítim privilegi patriarcal de ser servits sexualment per les dones en situacions en què no hi ha reciprocitat, a canvi de diners. (Estudi sobre la prostitució, la tracta i l'explotació sexual a les Illes Balears, 2020)

Així és com Pedrera i Torrado (2015), recalquen que la prostitució només es pot comprendre des del coneixement de la història de la desigualtat entre dones i homes. Amb això, es considera que les dones prostituïdes són víctimes d'una societat injusta, mercantilitzada i patriarcal, constituint la prostitució com una forma més de violència masclista, no comparable a cap altre treball.

Regulacionista:

El model regulacionista, sintetitza el fenomen prostitucional com un fet ineludible, la presència de la qual ha de ser reconeguda per la societat. Dita regulació, estableix un mètode de control de l'activitat des d'un status de treball regularitzat i normalitzat. Dins aquest sistema, les persones que es prostitueixen s'han de sotmetre a controls públics, (principalment de tipus sanitari), deixant així prohibida i penada la prostitució clandestina i practicada al marge del

registre públic. Aquesta posició defensa que, el model facilitaria el control sanitari sobre les persones prostituïdes, per combatre de manera més eficaç la propagació de malalties de transmissió sexual. (Pedrera i Torrado, 2015)

Aquest posicionament, tal i com ho expliquen en el seu article Pedrera i Torrado (2015), considera les dones en situació de prostitució com a “treballadores sexuals”, amb igual reconeixement en drets a qualsevol altra, derivat de l’intercanvi de béns i serveis, mitjançant un contracte sexual lliure. És a dir, es sustenta en la llei de la lliure elecció i en la consideració de l’activitat com un treball legalitzat.

Aquesta expressió s’empra per a fer referència a la “prostitució voluntària”. Així doncs, aquest enfocament considera la prostitució un treball com un altre, on les dones trien de manera lliure. Així, amb el terme “treball sexual”, s’afirma que “prostituir-se” és un treball que les dones han de tenir dret a triar. Ara bé: com va assenyalar Héritier, “dir que les dones tenen dret a vendre’s és ocultar que els homes tenen dret a comprar-les”.(Estudi sobre la prostitució, la tracta i l’explotació sexual a les Illes Balears, 2020)

Prohibicionista:

L’enfocament prohibicionista, defensa que l’estat castigui penalment a totes i cada una de les parts que interactuen dins aquest fenomen, és a dir, a la persona prostituïda, al proxeneta i al que paga pel servei. El prohibicionisme és un model que s’articula a la necessitat que l’estat s’impliqui en la solució d’un problema de corrupció i d’un vici a la mercantilització dels cossos de les dones i nines. (Pedrera i Torrado, 2015)

Tal i com es veu, dins l’àmbit internacional la situació prostitucional ha estat enfocada des de diferents postures. Així doncs, es pot parlar de llibertat de treball i supressió de l’activitat. Davant aquest fet, existeixen tres postures legislatives en relació a aquesta problemàtica. (Pedrera i Torrado, 2015):

- Per una part la prohibició registrada de la prostitució. Com és l'exemple d'Estats Units, ja que la prostitució està perseguida per la llei de compra o venda de pagaments sexuals.
- La regulació legal, així ho estableix Holanda, on la pràctica de la dita activitat està permesa i reglada per part de l'Estat. Oferint i garantint una protecció sanitària i legal a les dones prostituïdes.
- I finalment, la regulació parcial de la situació prostitucional. Dins aquest bloc és on trobem Espanya.

Rosa Cobo, fa una exposició sobre el debat, manifestant així l'abolició de la dita praxi. Manifesta que el domini econòmic capitalista i l'autoritat sexual són els eixos, sobre els quals s'articula la indústria del sexe: “Para que la prostitución se pueda considerar una opción libremente elegida es necesario que se pueda elegir entre diferentes alternativas. Si no existen otras alternativas, entonces no cabe hablar de libertad de elecciones ni de voluntariedad”. A més a l'estudi sobre el capitalisme i prostitució, analitza l'argument del consentiment i de la lliure elecció de les dones prostituïdes. És a dir, el fet de consentir, s'origina en contextos estratificats patriarcalment, limitant així la llibertat d'elecció. (Cobo, 2017)

Miguel-álvarez (2012) afirma que el gran argument a favor de la prostitució de dones és el de la lliure elecció, però no sempre el consentiment legitima una pràctica, ni molt menys la converteix en un treball.

Des del punt de vista regulacionista, hi ha una “prostitució voluntària”, lliurement escollida per les dones. Des d'un discurs neoliberal basat en la falsa noció que totes les persones ja som lliures i iguals, afirmant que tothom és lliure d'escollir què vendre i què comprar, la prostitució s'individualitza, remetent-la així a la “llibertat d'elecció” de cada dona. D'aquesta manera, la prostitució no es contextualitza en el món actual, el patriarcat, la globalització i les diverses estructures desiguals en què la feminització de la pobresa és cada cop més evident. Al contrari, les condicions d'injustícia, opressió i violència que porten les dones a la prostitució són invisibles, alhora que es refereixen a la llibertat d'elecció individual de les dones. Aquest discurs invisibilitza, en primer lloc, els diferents sistemes desiguals que condueixen a la prostitució femenina, i en segon lloc, els homes prostituidors són els responsables en última instància de l'existència de la prostitució femenina. (Estudi sobre la prostitució, la tracta i l'explotació sexual a les Illes Balears, 2020)

Així doncs, el consentiment al que recorreix com a fonament de legitimitat de la prostitució és pervers des del punt de vista ètic i polític, ja que el “contracte” ha de tenir límits. “Existe el límite en la propia esclavitud, existen límites a contratar que tú puedas vender tus propios órganos”, i tot contracte, pel fet de ser-ho, no és legítim. Per tant, és important diferenciar que és la legalitat, del que és legitimitat. Darrera la prostitució no hi ha rastres de llibertat sexual. Aquesta llibertat sexual, està vinculada al desig i al plaer, i en les dones prostituïdes no hi ha ni llibertat sexual ni plaer, tan sols una forma de guanyar-se la vida. Per aquest fet, és imprescindible mostrar la vinculació entre prostitució i neoliberalisme, ja que aquest “tiene un deseo ilimitado”. (Cobo, 2006)

A més, “la falta de recursos, la feminización de la pobreza, la inmigración o las redes mafiosas, no son las más adecuadas para facilitar la libertad de elección de las mujeres prostituidas”. D’aquesta manera, la pròpia estructura patriarcal de la societat limita el marge de maniobra de les dones com a genèric subordinat. (Cobo 2017)

Llavors, posant èmfasi en la regulació de l'activitat, el resultat que vol aconseguir l'empresari proxeneta, no és pas oferir els contractes laborals a la dona prostituïda, sinó aconseguir la legitimació social, mitjançant la legalització d'aquest fenomen social, ja que la legalització d'una realitat social és font de legitimitat. (Cobo, 2017)

Aquest escenari empitjora amb els plans que condueixen a posar fi a l'activitat en sí, en pro de crear una prostitució aquarterada en benefici del proxenetisme organitzat i emmascarat baix la denominació “empresari del sexe”. (Pedrera i Torrado, 2015). Aquest fet, invisibilitza la injustícia existent dintre dels bordells i bars de carretera, com també als qui paguen, manden, exploten i esclavitzen. (Pedrera i Torrado, 2015)

Així doncs, es declara que l'abolició, és l'horitzó normatiu de la prostitució. I que amb una perspectiva crítica, l'abolicionisme és una proposta normativa que assenyala que la prostitució no és una praxi social ètica i políticament acceptable, ja que es fonamenta en la mercantilització i explotació dels cossos femenins. (Cobo, 2017)

En altres paraules declarades per l'escriptora Rosa Cobo, la prostitució significa la conversió del cos de la dona en una mercaderia que pot ser individualment consumida per homes. Vulnerat així, l'últim espai d'autonomia d'elles, amb el seu propi cos i la seva sexualitat. A més de tenir la única funció de produir plaer als consumidors, renunciat al propi. (Cobo, 2017)

Parlant de l'Estat espanyol en referència a la situació prostitucional, es troba en una postura que la podem definir com la regulació parcial. Més concretament, dins Espanya trobem una “al·legalitat” en relació a l'activitat. Això significa que l'exercici lliure d'aquesta no està penat, no obstant això, existeixen alguns casos que son punibles per l'ordenament jurídic espanyol. (Pla autonòmic per a la lluita contra el tràfic de dones i nines amb fins d'explotació sexual i l'abordatge de la prostitució a les Illes Balears, 2019-2022)

Aquesta “al·legalitat de l'estat espanyol, duu a que les comunitats tinguin la potestat de regular-la o prohibir-la en els seus carrers, mitjançant les seves ordenances cíviques. Pel que fa a Mallorca, alguns municipis com per exemple Palma i Calvià, han optat per multar a les dones

prostituides, en aplicació ordenances municipals. (Estudi sobre la prostitució, la tracta i l'exploració sexual a les Illes Balears, 2020)

En conjunt, la Llei Orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana (2015), sí que sanciona el consum de prostitució amb multes d'entre 601€ y 3000€ quan el consum es produeix en determinades zones tal com les de trànsit públic, les més properes a escoles o bé parcs, i a les zones que posin en risc la seguretat vial.

Des d'aquest criteri, les lleis no tenen una perspectiva de gènere, ni cerquen arribar a una igualtat real, ja que no identifiquen l'activitat prostitucional com una problemàtica de desigualtat entre homes i dones, a més de no tenir present el confinament en els clubs i/o pisos al que aboquen les dones prostituides.

Ho reafirma Miguel-Álvarez (2012), exposant que;

En un orden racional de investigación la pregunta primera sobre la prostitución no debería ser la de si hay personas dispuestas a prostituirse, más bien debería ser otra: ¿Por qué la mayor parte de las personas destinadas al mercado de prostitución son mujeres y no son hombres? [...] ¿Cómo es posible que los hombres obtengan placer de personas que se encuentran en clara inferioridad y que, en general, sólo sienten indiferencia o asco por ellos?

Així doncs, se'ns ofereix als ciutadans i ciutadanes un discurs capitalista patriarcal, on la prostitució queda enfocada com quelcom transgressor. És a dir, com la dona dotada d'un gran poder, sentint-se superior, ja que amb el seu sexe pot dominar. (Sánchez et al., 2017)

D'aquesta manera és com sorgeix el discurs del "treball sexual " o el fals mite de la lliure elecció, afirmació de la qual es nodreix el discurs proxeneta per defensar l'activitat prostitucional, ometent així qualsevol menció al moviment abolicionista, manipulant la regulació de la dita pràctica. (Sánchez et al., 2017). Dins aquest discurs, la prostitució està emmascarada com activitat de centres d'oci, hotels, conglomerats d'habitatges particulars i més recentment en les ofertes d'Internet. (Juliano, 2004)

Així és com des del regulacionisme, el discurs proxeneta convenç a la societat del benefici de legalitzar la prostitució per tal d'augmentar el capital i que l'estat en surti beneficis. (Sánchez et al., 2017)

En això cal sumar-li el fet que es ven el discurs de que les dones són lliures, i que per tant són elles mateixes les que poden decidir que fer amb el seu propi cos, i les deixen veure com a lliures d'escollir . Però quan el fet de decidir, no opta amb més opcions i per tant no hi ha més alternatives, no és lliure elecció, sinó més bé supervivència. Així idò, no són elles les que poden decidir que fer o no amb el seu cos, sinó que són les condicions de vida que les acompanyen que fan que aquestes decideixen per elles mateixes. (Sánchez et al., 2017)

Aquest aspecte també és recalcat per Amelia Tiganus, posant de manifest el concepte de consentiment, argumentant que, sovint té una arrel problemàtica, ja que no sempre les parts implicades parteixen del mateix poder de decisió. És a dir, “consentir” ja defineix per si mateix una situació desigual; una part que proposa mentre l'altra consent, així doncs; un subjecte actiu i un altre passiu. (Tiganus, 2021).

En altres paraules, consentir en moltes ocasions és sinònim de sobreviure. Davant un sistema de prostitució basat en el consentiment personal de les dones, demostra com el masclisme utilitza el neoliberalisme per buidar de contingut tot el bagatge intel·lectual que hi ha darrera. (Tiganus, 2021).

Dades a ressaltar

Tal com deixen veure les dades més recents, Espanya és el país més consumidor de prostitució de la Unió Europea, quedant així en la primera posició. Un informe de les Nacions Unides, publicat durant el 2010, exposa que pel que fa als homes espanyols, un 39 % d'aquests, són consumidors d'aquesta pràctica. En altres paraules, Espanya es troba al cap davant en quant al consum de prostitució, tan sols superat per Puerto Rico (61 %) i Tailàndia (71 %). (Pla autonòmic per a la lluita contra el tràfic de dones i nines amb fins d'explotació sexual i l'abordatge de la prostitució a les Illes Balears, 2019-2022).

Tiganus (2021), indica que dins l'estat espanyol, quatre de cada déu homes són puters. És a dir, que lideram estadísticament en ser els prostíbuls d'Europa i que a més, permet que el turisme de l'explotació sexual no aturi d'augmentar, alimentat aproximadament, per cent mil dones prostituïdes en la gran quantitat de prostíbuls, pisos i carrers.

Així mateix, APRAM (Associació de Prevenció, Reinserció i Atenció a la Dona Prostituída) dins el Pla autonòmic per a la lluita contra el tràfic de dones i nines amb fins d'explotació sexual i l'abordatge de la prostitució a les Illes Balears (2019-2022) assenyala que mig milió de dones estan sotmeses a l'explotació dins el mercat europeu de la prostitució, cada any.

Especificar, que Espanya és el desè país on es troba més oferta quan al turisme sexual (amb una estimació representada amb un 10 % del turisme global). A més a més, una de les principals i primeres destinacions de la prostitució espanyola són les Balears, on es quantifica que l'activitat en sí, genera més de cinquanta milions d'euros anuals. Segons el Grup d'Estudi de la Prostitució de les Illes Balears (GEPiB), més de 100.000 homes comercien amb sexe cada any a les illes. (Pla autonòmic per a la lluita contra el tràfic de dones i nines amb fins d'exploració sexual i l'abordatge de la prostitució a les Illes Balears, 2019-2022).

Segons Cobo (2021), els antics canons de prostitució han quedat endarrerits, reemplaçats així per una manera, que pren la forma d'una mega-indústria, interconnectada amb el capitalisme global, amb un peu en l'economia legal, i l'altre en l'economia il·legal. D'aquesta manera, la pràctica prostitucional s'ha convertit així amb un negoci altament rentable i que ha anat augmentat gràcies a l'economia il·lícita. De fet, del segle XVI fins a l'actualitat, l'hàbitat pel seu desenvolupament i auge, és l'economia criminal.

Tal i com exposa Tiganus (2021), en el seus escrits des de l'experiència, tots els diners que suposadament guanyes en l'anomenada "llibertat de prostituir-se", són usurpats pels proxenetes, que a la vegada, afavoreixen als ajuntaments, a Hisenda i a l'Estat prostitucional.

L'any 2017, el GEPiB, coordinat amb l'Institut Balear de la Dona i la Universitat de les Illes Balears, va difondre un treball, on col·laboraren totes aquelles entitats públiques i organitzacions socials que ajuden i atenen a dones prostituïdes, asseguren que a les Balears, es xifren aproximadament 600 dones que es troben sotmeses a aquesta pràctica de manera habitual i regular. S'agreuja més la situació, quan parlem d'aquesta praxi, de forma puntual i/o esporàdica, ja que, arriba a les 2.350 dones prostituïdes, augmentant notablement durant la temporada turística. (Pla autonòmic per a la lluita contra el tràfic de dones i nines amb fins d'exploració sexual i l'abordatge de la prostitució a les Illes Balears, 2019-2022).

En el Pla autonòmic per a la lluita contra el tràfic de dones i nines amb fins d'exploració sexual i l'abordatge de la prostitució a les Illes Balears (2019-2022), detalla que l'activitat prostitucional dins la Comunitat Autònoma, està lligada al model turístic. Posant èmfasi que aquesta augmenta durant els mesos d'estiu, que és temporada alta. Fet que també s'observa amb l'alta mobilitat que es produeix durant els mesos d'estiu, desplaçant-se així des de distintes zones de la Península cap a Mallorca i Eivissa, principalment.

A més a més, concreta que l'anomenada prostitució de carrer, s'origina i es duen a terme als llocs més turístics de les Balears, tal com Palma, Calvià, Eivissa i Sant Antoni. Explica també,

com es va produint en augment, un canvi des de la prostitució de carrer cap a habitatges de titularitat privada. En altres paraules, que la dita activitat, ha quedat consolidada més enllà de les zones més comuns, arribant fins als pisos privats i clubs pels diversos pobles de Mallorca. (Pla autonòmic per a la lluita contra el tràfic de dones i nines amb fins d'exploració sexual i l'abordatge de la prostitució a les Illes Balears, 2019-2022). Així mateix, refereix l'estudi de la MAPCAL (2018), Mesa d'Atenció a Persones que Exerceixen la Prostitució a Calvià, que aquest, és el municipi de les Balears on hi troben més dones sotmeses a la pràctica prostitucional en pisos i clubs privats.

D'aquesta manera, l'exercici de la prostitució pot arribar a adoptar moltes formes diferents. Podem trobar la prostitució de carrer, que s'origina en ambients determinats, com per exemple; polígons industrials, places, parcs, cascs antics i zones portuàries, on el contacte sexual sol produir-se en pensions, dins el cotxe o inclús en el mateix carrer. La prostitució en "clubs de alterne", locals i bordells, ambients tancats, on també ofereixen productes com begudes i espectacles, entre altres. Una altra opció, és en domicilis privats, que s'ubiquen en pisos cèntrics i d'ús habituals com a vivenda. Sovint, es reproduïx en xalets o cases allunyades de la zona cèntrica. És important citar, altres formes de prostitució, com la d'hotels de luxe, el turisme sexual, els serveis d'acompanyament i la prostitució en les xarxes i/o telefònica. (X. Plasencia, comunicació personal, 22 desembre 2022).

Tiganus (2021), argumenta que tot això, és fruit de l'absència de lleis que detenguin aquesta barbàrie, ja que ens trobem davant una Espanya al·legal, amb lleis insuficients que permeten el creixement del proxenetisme, juntament amb el dolor, sofriment i violència contra les dones. Amb tot això, el cost de la deshumanització, mercantilització i devastació de cents de milers de dones anualment.

Com diu Ekis (2015), l'Estat espanyol "es considerado uno de los mayores burdeles de Europa". Pel fet de tenir una legislació que uneix regulació (de l'activitat prostitucional dintre dels locals), amb prohibició (de la prostitució en les zones públiques).

Així doncs, tal i com ho exposa Cobo (2017), la prostitució és el cor d'una indústria internacional del sexe que inclou una gran varietat de negocis, molts dels quals la funció principal dels quals no està vinculada amb la prostitució, però si serveixen als seus interessos i també per incrementar els seus beneficis, destacant així, hotels, empreses de begudes alcohòliques, diaris, farmàcies, taxis o karaokes.

Davant aquest fet, cal citar que l'activitat prostitucional és l'eix de tot un sector econòmic que s'articula entorn als cossos de les dones prostitutes. El centre de la indústria del sexe són els cossos de les dones, que s'han transformat amb les mercancies sobre les que s'ha edificat aquesta indústria global. (Cobo, 2017)

Per aquest motiu, la globalització econòmica ha fet possible que la prostitució sigui un lloc d'intercessió entre el nord i el sud, doncs el sud exporta dones pel consum sexual dels homes del nord. I els homes del nord viatgen a països del sud a comprar sexe. En altres paraules, Cobo (2017), reafirma que aquesta institució connecta el nord ric amb el sud endeutat.

Intervenció socioeducativa en contextos de prostitució

Començar parlant sobre què és l'educació social, per tal de deixar veure en quins camps intervé. Segons Froufe-Quintas (1997) és *“una práctica educativa multidimensional cuya finalidad es contribuir al desarrollo integral de las personas y a la convivencia social, intentando resolver todos aquellos problemas o necesidades que se producen en el marco de la vida diaria”*. D'aquesta manera, la figura del educador/a social es veu com un agent de canvi, que gràcies a les estratègies educatives ajuden a la integració de les persones, sigui social, econòmica o cultural.

Així mateix, el Col·legi d'Educaadores i Educadors Socials de les Illes Balears (s.d.), manifesta la figura del educador/a social, com un professional que treballa articulant processos socioeducatius en i amb la societat, per tal de crear i difondre processos de normalització social i personal. La finalitat principal és la inserció social de les persones i col·lectiu en situació d'exclusió i/o desavantatge social, i la millora de la qualitat de vida de totes les persones de la comunitat.

Davant la problemàtica actual de la prostitució, és necessari que aquesta sigui objecte d'intervenció socioeducativa, perquè és un factor que provoca exclusió social, a més de generar problemes psicològics, familiars, laborals i sanitaris, entre altres. Des d'aquest punt de vista, tal i com ho exposen Orte i March-Cerdà (2009), la qüestió de la dita problemàtica s'ha d'abordar amb una doble vessant. Amb una perspectiva educativa i amb una visió global i sectorial (sanitari, social, econòmica, urbanística, laboral, etc.).

Així doncs si l'educació social té la finalitat de millorar les relacions entre els individus i incidir en aquelles situacions socials que puguin millorar mitjançant l'acció educativa, és evident que la prostitució necessita aquesta intervenció.

A tot això, afegir que s'ha de tenir present, que l'activitat prostitucional en totes les seves manifestacions i tipologies, destaca pel seu caràcter marginal i per tenir un conjunt de problemàtiques associades. Aquestes poden anar des de malalties de transmissió sexual, drogoaddicció, problemàtiques associades als fills/es, a la vellesa, a l'absència de recursos econòmics o bé altres problemes de salut i/o situacions a nivell personal i social. Així doncs, és necessari una intervenció que faci possible la inclusió social de les dones prostitutes, i també la resolució de totes aquestes precarietats socials. (Orte i March-Cerdà, 2009).

D'aquesta manera per intervenir dins l'àmbit de la prostitució, Orte i March-Cerdà (2009) exposen dos principis essencials, que no es poden entendre un sense l'altre;

- el principi de conèixer
- el principi d'actuar

En altres paraules, es tracta de conèixer per a poder actuar i actuar per conèixer més, sempre partint de la participació de les persones objecte d'intervenció.

Ayuste-González i Payá-Sánchez (2014), segueixen un enfocament similar, ja que exposen que l'acció socioeducativa amb dones en contextos de prostitució, es caracteritzen per la proximitat entre les dones i els/les professionals. A més de tenir molta flexibilitat i una gran capacitat de diàleg. Per aquest motiu, la conceptualitzen com relació educativa i acció comunicativa.

Estableixen cinc dimensions d'intervenció:

1. La relació cara a cara, és a dir, la proximitat (dona - professional)
2. La relació de grup (dones - professionals)
3. El treball en i d'equip (entre professionals d'una mateixa entitat i entre professionals de diferents entitats)
4. La relació amb l'entorn (comunitat)
5. La relació amb l'Administració.

Dins aquests cinc àmbits, destacar la reflexió sobre la importància de partir des de la realitat, posant així a la dona en el centre de la intervenció, dirigint-se a ella amb totalitat. És a dir, acompanyament, escolta i una idea de procés.

En aquest sentit, la figura professional del educador/a social és clau per la prevenció de la violència de gènere i la prostitució (Mosteiro García, M^a J, 2015). Per això la seva intervenció ha de dirigir-se principalment a:

- Coordinar una atenció específica i tramitar propostes de derivació a altres professionals.

- Implementar i avaluar les accions de suport per reforçar el component socioeducatiu.
- Coordinació amb la resta de membres de l'equip i altres serveis.
- Fomentar la participació ciutadana de les dones prostituïdes.
- Recepció, canalització i tramitació de denúncies.
- Informació a les dones sobre els recursos disponibles, sobretot en matèria de formació.
- Disseny i gestió de tallers i activitats.

Un altre tret característic comú, és personalitzar cada intervenció al màxim, donant tot el protagonisme a la dona, rentabilitzant i exprimint tots els recursos disponibles. (Ayuste-González i Payá-Sánchez, 2014)

Orte i March-Cerdà (2009) divideixen en diferents punts els projectes que s'han de desenvolupar envers la prostitució:

- Programes dirigits a la persona prostituïda i al seu entorn familiar i social.
- Projectes dirigits al col·lectiu de risc per la seva situació, edat i problemàtica.
- Programes dirigits a les persones que utilitzen la prostitució per a les seves necessitats.
- Programes dirigits a la comunitat i a la societat en general.

RESULTATS

Agents d'intervenció

Pel que fa als agents d'intervenció socioeducativa amb dones en context de prostitució, dins la comunitat autònoma de les Illes Balears, trobem entitats especialitzades en prevenció i protecció, en la recuperació i la integració social, psicològica i laboral d'aquestes.

Segons el Pla Autonòmic per a la lluita contra el tràfic de dones i nines amb fins d'explotació sexual i l'abordatge de la prostitució a les Illes Balears (2019-2022), aquests són els agents que fan feina amb xarxa, coordinant així els espais, en matèria de tràfic de persones i prostitució:

- Xarxa d'Atenció Directa a persones que exerceixen la Prostitució (XADPEP): grup de feina, impulsat i coordinat per l'Ajuntament de Palma. És un instrument fonamental per augmentar l'eficàcia de les intervencions que es realitzen, evitant així, duplicitat, per tal d'optimitzar els recursos d'atenció que donen Casal Petit, Creu Roja i Metges del Món (tres entitat, d'atenció social i intervenció especialitzada en prostitució que es detallen més abaix).
- Mesa d'Atenció a Persones que exerceixen la Prostitució a Calvià (MAPCAL): realitza un treball d'atenció informativa, valorant les necessitat de les persones víctimes de tracta i que exerceixen la prostitució.
- Comissió Interinstitucional per Ajudar les Víctimes de Tràfic de persones i Prostitució d'Eivissa: fa un anàlisi i intervenció en matèria de prostitució,
- Grup d'Estudi de la Prostitució de les Illes Balears (GEPiB): aquest grup d'estudi està coordinat per l'Institut Balear de la Dona, juntament amb la Universitat de les Illes Balears, amb la finalitat d'investigar, divulgar i sensibilitzar, referent a l'activitat prostitucional.

Aquests grups, estan formats per un conjunt d'entitats que treballen en relació amb aquesta problemàtica a les Illes Balears:

- la Universitat de les Illes Balears,
- l'Institut Balear de la Dona,
- l'Ajuntament de Palma,
- l'Ajuntament de Calvià,
- la Direcció General de Salut Pública i Participació,
- la Conselleria de Salut,

- el Col·legi Oficial de Psicologia de les Illes Balears
- professionals experts en la temàtica que de forma individual també assessoren.

Destacar les entitats sense ànim de lucre que participen dins l'àmbit de la prostitució:

- Metges del Món: realitza tasques de caràcter més sociosanitàries. Intervé en tota la Comunitat Autònoma, i posa especial atenció a dones en contextos de prostitució i exclusió social, persones en situació de sensellarisme i amb totes aquelles que se'ls imposen barreres i vulneren el dret universal a la salut. Treballen la prostitució des de totes les àrees, estant amb contacte directament amb les víctimes de prostitució, sigui en clubs, pisos o carrers, com també a les seves respectives oficines. Realitzen intervencions integrals bio-psico-socials, tallers grupals, cursos i activitat per incrementar la inserció socio-laboral. (Metges del Món, s.d.). Uns dels reptes de Metges del món (s.d.), és lluitar per l'abolició de la prostitució, obrint un camí mitjançant la inserció socio-laboral, que permeti a les dones tenir altres possibilitats i recursos reals.
- Creu Roja: en relació a la dona, fan feina per evitar l'exclusió social de dones en dificultat social. A més, actuen perquè s'implementin mesures que garanteixin la igualtat d'oportunitats i la lluita contra la discriminació. Així doncs compten amb una teleassistència mòbil per a víctimes de violència de gènere, basada amb un servei de tecnologia i geolocalització, per aquelles dones que tenen una ordre de protecció, amb la finalitat de tenir una atenció immediata i des de la distància, assegurant així una resposta ràpida les 24 hores del dia, els 365 dies de l'any i en el lloc que sigui. Pel que fa a l'atenció social a dones en situació de prostitució, ofereixen una orientació i assessorament, treballant aspectes relacionats amb la detecció de riscos sanitaris i socials. (Creu Roja Illes Balears, s.d.)
- Casal Petit - Germanes Oblates: neix com un projecte d'acollida per a dones que exerceixen la prostitució. Amb el temps s'han anat adaptant a les demandes i necessitats que tenen les víctimes de prostitució, per tal de poder donar una resposta més significativa a la realitat del moment. Així doncs, compten amb un centre de dia d'atenció a la dona que gestiona la formació, assistència psicològica i la inserció sociolaboral, entre altres. A més, tenen el projecte "Lausana", enfocada a l'àrea d'allotjament i habitatge. Aquest és un espai amb doble finalitat; una recuperació i reinserció de situacions de prostitució, i un recurs d'emergència i residencial per a dones

víctimes de tràfic d'explotació sexual, únic recurs especialitzat a les Illes Balears. En altres paraules, aquest recurs té la finalitat principal de facilitar assistència, protecció, acollida i allotjament a totes aquelles dones que volen allunyar-se del context de prostitució i/o siguin víctimes de tracta. A més de donar un acompanyament i suport integral en el procés de recuperació. (Hermanas Oblatas, s.d.)

- Fundació Amaranta: que realitza una labor amb les menors víctimes d'explotació sexual i en la coordinació del trasllat de les víctimes. Les seves actuacions tenen la missió de dignificar la vida de les dones més vulnerables davant qualsevol forma de violència i/o explotació. Contribueixen en l'acompanyament de les víctimes, amb una intervenció social orientada a prevenir, assistir, protegir i capacitar mitjançant programes, projectes i serveis.

A totes aquestes institucions i agents d'intervenció, és precís citar també els serveis d'atenció específica com :

- Servei d'atenció telefònica; que està disponible les 24 hores del dia, per a les Illes. I destaca per l'assessoria sobre els drets de les víctimes i la informació que proporcionen per tal d'accedir als recursos específics.
- Servei d'atenció social i d'acompanyament a les víctimes que pateixen violències masclistes; aquest brida un acompanyament especialitzat, així com ofereix una ajuda psicològica a les dones .
- Servei de teletraducció; consta d'una traducció telefònica al moment a disposició de les unitats policials especialitzades. A més de donar recursos per assistir a víctimes migrants de violència masclista que no coneixen cap dels dos idiomes oficials.

Funcions del educador/a social

La informació obtinguda sobre les funcions que desenvolupa el professional de l'educació social, va ser mitjançant una conversa amb na Xisca Plasencia (educadora actual de Casal Petit). Gràcies a la seva informació, he pogut registrar totes les tasques detallades que realitza ella, així com també tots els agents de coordinació i els referents que s'impliquen dins l'àmbit prostitucional.

Per parlar de les funcions que realitza un educador/a social dins l'àmbit de dones en situació de prostitució, cal fer èmfasi a les característiques principals de la metodologia d'intervenció

que utilitzen. Aquest és el treball en equip i la coordinació entre diferents professionals, de manera horitzontal.

Fent referència a la figura del educador o educadora social, remarcar que aquesta repercuteix directa i indirectament en totes les àrees d'atenció, així com, en tots els projectes que les entitats ofereixen.

L'educador/a social realitza les seves funcions i tasques predominantment dins l'àrea d'atenció psico-social, ja que desenvolupa una intervenció socioeducativa d'atenció social a les dones víctimes de prostitució.

Primerament, quan una dona prostituïda, acudeix a les entitats, té un primer contacte amb el treballador/a social, que realitza una entrevista de primera acollida i valoració de cas. En aquesta entrevista, s'ha de detectar si la dona és perfil o no pel recurs, és a dir, si compleix els criteris bàsics d'accés d'estar o haver estat en situació de prostitució, trata amb fins d'explotació sexual i/o situacions de risc d'exclusió social.

En el cas que el seu perfil no s'adeqüi a la intervenció que ofereix l'entitat, el treballador o la treballadora social, informa a la dona víctima de prostitució dels recursos socials que sí poden satisfer les seves demandes, per tal de cobrir i atendre les seves necessitats. És a dir, connecta a la persona amb la xarxa de serveis disponibles.

Un cop detectada com a perfil, l'educador/a social, és la responsable d'explicar el recurs, el funcionament, l'atenció que ofereixen, els tallers i formacions que hi ha,

Seguidament, realitza una segona entrevista per tal de veure en quin punt es troba la dona i quines necessitats té, per poder fer una selecció dels tallers i/o programes més adients per a ella, o bé contactar amb els recursos i serveis necessaris a la seva demanda.

Aquest és el moment, on els educadors/es tenen la funció de transmetre a la dona, que des de l'entitat, se li ofereix un acompanyament durant tot el seu procés. A més, recalcar la diferència dels Serveis Socials, en quan a prestacions econòmiques, per tal que no tinguin dubtes i ho confonguin. No obstant això, tot i que cal remarcar la diferència, també asseguruen que en cas de que sigui possible, és important que la dona estigui connectada amb el seu centre municipal de serveis socials, amb el qual es pugui coordinar.

En el moment que l'educador o educadora social ha realitzat l'entrevista, pot establir un primer diagnòstic de la situació i de les necessitats, i llavors realitzar un pla individual de treball, obrint així un nou expedient en la base de dades i plasmar les dades en la fitxa social.

Tot i que cada entitat o institució que ofereix intervenció socioeducativa a dones en contextos de prostitució té unes característiques distintes, i estiguin especialitzats en algun sector, és cert que entre elles realitzen un treball en xarxa i comunitari, amb la finalitat primordial d'acompanyar a aquestes dones durant el seu procés.

No obstant això, els educadors i educadores, tenen en compte que malgrat les funcions que han de realitzar baix un protocol establert, cada persona que acudeix al servei és diferent. És a dir, que cada procés és un cas personalitzat, amb un tracte directe i únic amb cada una de elles.

Així doncs, el perfil de l'educador o educadora social realitza les següents funcions com agents d'intervenció amb dones prostitutes:

- Atenció directa i acompanyament a les dones que acudeixen i inicien un procés dins l'entitat.
- Entrevista inicial i de seguiment amb la víctima.
- Entrevista de seguiment i coordinació de casos, a través de reunions amb altres professionals de la mateixa entitat (ja siguin treballadors/es socials, psicòlegs o psicòlogues, pedagogs-pedagogues, integradors/es socials...).
- Reunions de casos amb les tres entitats que treballen dins l'àmbit de la prostitució (Casal Petit, Creu Rotja i Metges del Món), per tal d'assegurar-se que estan donant el mateix missatge, orientar-se o fer seguiment de les dones.
- Reunions amb professionals externs que estiguin implicats en el cas (com puguin ser serveis sanitaris, policia, escoles, serveis socials, etc).
- Derivacions a tallers i formacions de la mateixa entitat, o bé apuntar-las a llista d'espera perquè puguin accedir a diferents projectes.
- Desenvolupar aquests tallers i formacions, és dir, a més de fer la derivacions són els educadors/es les que realitzen els tallers i/o activitats.
- Procés de selecció.
- Derivar a altres serveis, en cas que sigui necessari, i dur a terme una coordinació.
- Si bé és precís una derivació, haurà d'elaborar un informe de derivació a altres institucions.
- Registrar totes les intervencions realitzades.

- Dur a terme un seguiment, és a dir, apertura, actualització, control i tancament d'expedients.
- Treball d'intervenció en el carrer, contactant amb les dones que exerceixen la prostitució en el carrer i donar a conèixer el servei.
- Programar activitats i tallers adequades a les dones.
- Gestió de la vida diària.
- Organitzar activitats d'oci i temps lliure.
- Participar en l'elaboració del PEI (projecte educatiu individual) i seguiment. Cada professional que intervé amb una dona prostituada, intervé en el PEI, per tal de dur un registre.
- Acompanyament durant tot el procés.
- Donar acollida.
- Gestions de cara a l'exterior de l'entitat.
- Ajudar-les a fer un Pla d'estalvi.
- Feina directa i indirecta de sensibilització i prevenció.

A totes aquestes tasques que realitzen els educadors i educadores de les diferents entitats, cal sumar-li la feina amb xarxa que fan, tal i com ja s'ha esmentat anteriorment.

Així doncs, es reuneixen, Casal Petit, Creu Roja i Metges del Món, per dur a terme el treball de carrer. S'organitzen mitjançant unes rutes establertes. És a dir, primerament entre les tres institucions fan una feina de recerca, per tal d'investigar els llocs més concurrents on es realitza l'activitat prostitucional. Aquest mapa de rutes, s'elabora a través de les denúncies que arriben des de la Policia, també des dels Serveis Socials i de boca a boca.

Un cop que s'ha fixat les rutes, de manera coordinada, surten a peu de carrer, tocant porta a porta, per poder parlar amb elles i fer-les arribar la informació que hi ha aquests serveis i que tenen altres possibilitats i alternatives.

D'aquesta manera, aquestes tres entitats treballen amb xarxa i constant coordinació per organitzar les sortides de treball de carrer. A més a més des d'un àmbit diferent donen suport a les dones prostituïdes, donant sempre el mateix missatge i fent una intervenció des de la mateixa línia.

Per exemple; Creu Roja té una funció més enfocada a atendre dones amb demandes relacionades amb la cobertura d'aliments, processos d'asil, etc. Per altra banda, Metges del Món reb derivacions de dones amb més necessitats de material preventiu, tests clínics gratuïts, i també d'aquelles dones que no poden accedir als serveis sanitaris. I pel que fa a Casal Petit, s'encarrega més d'una intervenció socioeducativa, dins l'àmbit social, ja que fa molts de tallers d'inserció laboral, molt de suport psicològic, atenent també l'àrea residencial

És així, com des del mateixos centres, es fan fent derivacions a les diferents entitats, per adequar la intervenció a les necessitats reals de la persona

No obstant això, també es coordinen amb altres recursos com són:

- U.C.R.I.F → sobretot pels casos de dones víctimes de tracta amb fins d'explotació sexual.
- Càritas → pel seu servei de prestacions econòmiques, d'aliments, habitatge i recursos formatius, és a dir, derivacions de casos de dones amb una situació administrativa irregular.
- USM (Unitat de Salut Mental) → fent reunions amb xarxa pel seguiment de casos concrets.
- Fundació Tardor (Llar Inge).
- OFIM (Centre d'informació i orientació per a persones immigrants de Mallorca) → en aquest cas, es fan derivacions de dones immigrants, per tal d'orientar i informar sobre els seus drets.
- Associació de Lluita Anti-Sida de les Illes Balears (ALAS) → és una ONG enfocada a la prevenció del VIH, a més de donar atenció, assessorament, suport a les persones afectades pel virus. Així doncs, se'ls mostra aquest recurs a les dones.
- Servicio de Acogida Municipal (SAM VVG) → fent una derivació de dones víctimes de violència de gènere.
- Serveis Socials → constant coordinació amb els serveis socials dels diferents centre municipals de cada dona.

CONCLUSIONS

No parlar de la prostitució és negar les múltiples violències masclistes i especialment la violència sexual que exerceixen 4 de cada 10 homes a Espanya, el major consumidor de prostitució d'Europa, i el tercer a nivell mundial. No pot ser considerada ni anomenada treball, perquè és una activitat en la qual es cosifica i deshumanitza per complet a la dona, és a dir, es tractada com un mer instrument, amb la finalitat principal que els puters (clars agressors sexuals), puguin ejacular i sentir poder.

Les dones que acaben dins el sistema prostitucional, ni ho han escollit (el mite de la lliure elecció), ni són culpables. Així mateix, els homes que consumeixen prostitució no tenen el seu consentiment, sinó més bé, utilitzen els diners per tancar la realitat, que és una violació.

El món il·lícit de la prostitució té tantes capes, és tan complex i obscur que costa veure la realitat, però l'única sortida a tot això, és l'abolició. Així doncs, Pedernera i Torrado (2015), argumenten que l'activitat prostitucional ha de ser abolida pel fet de ser una institució patriarcal, i una forma de violència contra les dones, basada amb les relacions de poder i en models de sexualitat de centralitat masculina.

Aquesta violència és un dels orígens de tots els mals que colpegen la societat, i a més, configuren una pandèmia molt més perjudicial que la de la Covid-19, mitjançant la qual es naturalitza i fins i tot s'erotitza l'ús de la violència dins les relacions afectiva-sexuals

Partint d'un marc teòric feminista desenvolupat al llarg del treball en sí, corroborà que el fenomen de la prostitució té gènere, és a dir, no és neutral, la qual cosa, condueix a reafirmar les desigualtats entre homes i dones. En altres paraules, la majoria de les persones víctimes de prostitució són dones, i gran part dels clients són homes. Aquest fet, exemplifica amb claretat el pes del patriarcat en el fenomen.

Així doncs, la prostitució femenina és un greu problema social en la que recau la necessitat urgent de la intervenció socioeducativa dels diferents agent. D'aquesta manera, els educadors i les educadores socials tenen un paper fonamental com a referents en aquest àmbit per donar respostes. La intervenció que desenvolupa el/la professional implica la elaboració de programes i projectes o bé la derivació idònia als serveis i/o recursos que més s'adequin al perfil de la víctima. A més a més, els educadors/es socials utilitzen els recursos socials, sanitaris, educatius i culturals que ja hi ha dins la comunitat, amb la finalitat de possibilitar la normalització social de les dones víctimes de prostitució.

Pel que fa a les línies d'actuació des de les funcions de l'educador/a social dins l'àmbit prostitucional, es poden concloure amb un conjunt d'ítems claus.

- La normalització de la vida de la dona prostituida en totes les seves dimensions i perspectives.
- Evitar l'estigmatització i l'etiquetatge permanent de les persones que estan sotmeses al sistema prostitucional.
- Fer feina damunt la integració de la dona prostituida en el medi de la propia vida quotidiana ja sigui en aspectes socials, sanitaris, educatius, culturals, laborals, etc.
- Posar especial èmfasi a la intervenció, ja que aquesta ha de ser individualitzada i personalitzada.
- Recalcar l'habilitat de l'educador/a per tal d'aconseguir una participació activa de la persona prostituida en la resolució de la problemàtica.
- Professionalització de les persones que treballen, és a dir, fer feina amb xarxa i de forma coordinada.

És a dir, es tracta de possibilitar i donar alternatives a les dones prostituides, per intervenir sobre aquesta problemàtica.

REFERÈNCIES

Ajuntament de Calvià (2017). Mesa atención prostitución. <http://www.calvia.com/responsive/general.plt?KPAGINA=3232&KIDIOMA=1>

Ajuntament Palma. (2019). Dades d'atenció de la XADPEP: Memòria conjunta. https://www.palma.cat/portal/PALMA/RecursosWeb/DOCUMENTOS/1/0_133321_1.pdf

Amaranta Fundación de Solidaridad (s.d.). *Qué hacemos. Intervención social*. Recuperat 3 gener 2023, de <http://www.fundacionamaranta.org/area-de-intervencion-social/>

Ayuste-González, A., i Payá-Sánchez, M. (2014). La relación educativa con mujeres en contextos de prostitución: La dimensión pedagógica de la intervención. *Educación XXI*, 17(1), 289-308.

Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de les Illes Balears. (s.d.). *CEESIB*. Recuperat 29 desembre 2022, de <http://www.ceesib.org/ca/que-es-educacio-social>

Cobo, R. (2017). *La prostitución en el corazón del capitalismo*. Los libros de la Catarata.

Cobo, R. (2006). Prostitución: Abolicionismo Normativo. *Mujeres en Red. El Periódico Feminista*. <https://www.mujiresenred.net/spip.php?article638>

Creu Roja Illes Balears (s.d.). *QUE HACEMOS/ Mujer*. Recuperat 3 gener 2023, de <https://www.cruzroja.es/principal/web/illesbalears/mujer>

Ekis, K. (2015). *El ser y la mercancía. Prostitución, vientres de alquilar y disociación*. Edicions Bellaterra.

Froufe Quintas, Sindo. (1997). Los ámbitos de intervención en la educación social. *Aula*, 9, 179-200.

Hermanas Oblatas (s.d.). *Areas de intervención*. Recuperat 3 gener 2023, de <https://casalpetit.wordpress.com/proyectos/>

Juliano, D. (2004). *Excluidas y marginales*. Ediciones Cátedra (Grupo Anaya, S. A.).

Institut Balear de la Dona (2019). Pla Autonòmic per a la lluita contra el tràfic de dones i nines amb fins d'exploració sexual i l'abordatge de la prostitució a les Illes Balears (2019-2022). <http://www.caib.es/pidip2front/jsp/adjunto?codi=2277160&idioma=ca>

Ley Orgánica 4/2015, de 30 de marzo, de protección de la seguridad ciudadana. (2015) En BOE N° 77

Metges del Món. (s.d.). *Qué hacemos*. Recuperat 3 gener 2023, de <https://www.medicosdelmundo.org/quienes-somos/sedes/medicos-del-mundo-illes-balears>

Miguel Álvarez, A. De. (2012). La prostitución de mujeres, una escuela de desigualdad humana. *Revista Europea de Derechos Fundamentales*, 19 (1), 49-74.

Mosteiro García, Mª J. (2015). LA EDUCADORA Y EL EDUCADOR SOCIAL COMO AGENTE PROMOTOR DE LA IGUALDAD EN LOS CENTROS DE INFORMACIÓN A LAS MUJERES. *RES, Revista de Educación Social*, 21, 203–204.

Orte, C., i March-Cerdà, M.X. (2009). Vers un model d'intervenció socioeducativa sobre la prostitució. *Educació Social. Revista d'intervenció socioeducativa*, 1998(9) 85-100.

Ortega, S. (2020). Emmarcament. A S. Ortega i Ballester, L. (dirs.), Estudi sobre la prostitució, la tracta i l'exploració sexual a les Illes Balears, 2020. Institut Balear de la Dona.

Pedernera, L., i Torrado, E. (2015). La prostitución desde la Perspectiva de la Demanda: Amarres Enunciativos para su Conceptualización. *Oñati Socio-legal Series*, 5(5), 1382-14000.

Real Academia Española. (s.d.). Prostitución. *En Diccionario de la lengua española*. Recuperat 21 setembre 2022, <https://dle.rae.es/prostituci%C3%B3n%20?m=form>

Sánchez, I., Macaya, L., Martín, L., i Olivé, N. (2017). *Putas e insumisas*. Virus Editorial.

Tiganus, A. (2021). *La revuelta de las putas*. Penguin Random House Grupo Editorial, S. A. U.